

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugos), Agricola (Sebeșul-săseșc). Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armoia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf), Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul, Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Mingia, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugos), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ilyva-mare), Riureana (Cap.-Mănăștur), Săcană, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul sds.) Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Sylvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Tărnăveana, Țibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmartin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Latifundiile și mica proprietate.

— De prof. sem. Ioan Oțoiu. —

În evoluția societății moderne sociologii scrutează tot mai mult cauzele, cari determină formele de viață ale diferitelor clase sociale, și rezultatele acestor cercetări nu sunt prea măgulitoare pentru aceia, cari folosindu-se de situația celor oprimați și desmoșteniți și-au aservit lor și toate întocmirile societății și ale statului. Sociologii aceștia caută să explice toate boalele societății moderne, cum sunt: ignoranța, alcoolismul, malthuzianismul, emigrarea etc..., ca niște urmări fatale ale acestor întocmiri, și toată mântuirea o nădăjduesc ei dela o reformă radicală socială.

Natural, că aderenții lor — cu toată persecuțiunea omnipotenților — se sporesc din zi în zi, astfel, că putem adeseori constata în sânul acestor aderenți astfel de organizații, cari sunt mai puternice și mai încheiate decât cele străjuite de puterea baionetelor. Consolidarea lor e alimentată prin diferitele favoruri — de multeori iluzorice — puse în perspectivă de acești ostași de propagandă, cari adeseori numai prin ruinarea celor favorizați de soarte mai nădăjduesc o îndreptare spre bine. Între chestiile supuse analizei de acești sociologi sunt chestiile agrare, cu deosebire categoriile de proprietate rurală.

Categoriile de proprietate rurală pot foarte mult contribui la îndreptarea referințelor social-economice, dacă ele corăspund trebuințelor populațiunii și dacă prin ele se pot valoriza toate forțele de muncă din stat; la caz contrar sunt totatătea mijloace de agitație politică și socială, cari înăspresc mereu raporturile dintre diferitele clase sociale.

În organizația agrară a statelor economiștii analizează cu deosebire două soiuri de proprietate: latifundiile și mica proprietate.

Sub latifundiile înțelegem proprietatea mare dela 10.000 jug. cat. în sus, iar sub proprietate mică extensiunea dela 5—80 jug. cat. Proprietarul latifundiilor

de regulă nu se ocupă cu administrarea moșiei. Aceasta o îndeplinește un om de specialitate; proprietarul mic săvârșește el însuși dimpreună cu membrii familiei sale toată munca intelectuală și fizică împreună cu lucrarea și exploatarea moșiei.

În cele următoare vom căuta să arătăm, care din aceste două soiuri de proprietate au avut un rol mai însemnat în viața popoarelor; cari sunt principiile scriitorilor mai noi despre politica proprietății, cum se prezintă realitatea și, din punct de vedere social-economic, — care categorii de proprietate e mai corăspunsătoare.

Dintre popoarele antice, la poporul roman găsim forma cea mai pronunțată a latifundiilor. Din teritoriul cel mare al provinciilor, cu timpul s'a sporit așa de mult importul articilelor de consum, cu deosebire cerealele, încât produsele indigene produse cu mai multe spese nu pot susține concurența acestora.

Schimbările provocate în prețul cerealelor mai dureros l-a atins pe țaranul latin, carele amăgît și de distracțiile publice ale Romei își părăsește vatra strămoșilor, proprietatea lui ajunge în posesiunea patricienilor, cari o preface în latifundii. Starea psihică a țaranului trece prin o schimbare repentină, devine orășan, (civis romanus) pe care mai mult îl preocupă chestiile publice, vociferează în for, la circ, moralul i se corupe așa, că cu drept cuvânt a putut exclama Plinius, „Latifundia perdidere Italiam, iam vero et provincias”. Sentința cea mai plastică a politicii agrare-române.

Evul mediu se poate numi cu drept cuvânt era latifundiilor. Organizația politică a statelor e de tot laxă, domnitorii spre a-și întări tronul fac o mulțime de donațiuni de moșii de ale coroanei singuraticelor persoane, cari în schimb aveau anumite obligăminte față de domnitor. Erau datori a-l apăra cu arma față de dușman. Spre scopul acesta aveau totdeauna un număr de oameni capabili de luptă, așa că figurau în ținutul lor, ca un fel de stăpâni omnipotenți.

Țaranul eră iobag, aveă să lucreze moșia stăpânului, fără să aibă o ingerință directă la conducerea și la exploatarea moșiei. Eră peste tot o unealtă oarbă,

carele la producție figură numai prin munca lui fizică. Robia politică l-a făcut atât de apatic și de indiferent, încât nu arată nici un interes față de o producție mai intensivă în agricultură. El știe, că plusul muncii lui îl privește pe proprietar.

Politica aceasta a format o legătură puternică între domnitori, mai târziu stat și între marii proprietari. Latifundiarul a devenit niște factori decizatori în politica țării și domnitorii totdeauna au ținut cont de dorințele lor. Comunitatea lor de interese e foarte mare și „în statele militare de regulă puterea guvernului asupra cetățenilor e mai mare, ca în statele unde este mai puțină mare proprietate“.

Probabil, că aceste considerații au înduplecat pe diferiții domnitori, ca să caute diferite forme prin cari să întărească marea proprietate. Carol al V-lea, când a voit să-i asigure tronul Ungariei și fiicei sale Maria Teresia, spre a câștiga consensul nobilimei maghiare, i-a dat acesteia — ca os de ros — dreptul de a-și asigura moștenirea proprietății dela fiu la nepot etc. prin așa numitele „fidei comise“.

Napoleon I precum și alți domnitori tot de aceste vederi au fost conduși, când au întemeiat o mulțime de „fidei comise“. Prin instituțiunea aceasta se împedea divizibilitatea proprietății mari pentru toate timpurile. Prin aceasta se intenționa susținerea splendoarei familiei întemeietorului pentru toate veacurile.

Ce urmări nenaturale și dezastruoase a avut pentru societate și stat din punct de vedere social-economic, întocmirea aceasta de favoritism, vom vedea mai jos. Adevăr istoric este, că trecutul a favorizat foarte mult formarea și menținerea latifundiilor. E curios tabloul, care-l prezintă proprietatea din Anglia, unde în timpul mai nou proprietatea mică a fost aproape absorbită de latifundii. Prin perfecționarea mijloacelor de comunicație cetățenii vechi părăsesc glia strămoșească, emigrează în lumea nouă unde producția e mai rentabilă. Din proprietățile lor răsar latifundiile lorzilor, prefăcute în teritorii extinse de vânat și provăzute cu castele de frumseță fabuloasă.

Prin ieftinirea produselor agricole, mica proprietate și aici are aceeași soartă, ca și în Roma antică. Țăranul e silit sau a emigră sau a-și validă munca sa în industrie, care îi aduce mai mult câștig.

Cazurile acestea par a demonstra, că mica proprietate sub povara omnipotentă a puterii și a capitalului, e condamnată la o perire lentă, dar sigură. Credința aceasta e și profesată cu mare emfază de scriitorii socialiști în frunte cu Marx, care mănecând dela fenomenele vieții social-economice ale industriei capitaliste, constată, că precum industriașul mic trebuie să sucumbe în fața capitalului, așa va îmbrânci și proprietarul mic în fața acestuia. Marx zice, că „prin gospodăria țăranului numai se slăbește pământul (solul), nu se poate validă puterea de producție a asocierii și peste tot cooperarea socială a capitalului e imposibilă“. Prin uzură, prin dările cele grele, prin risipirea puterii omenești producția se scumpește și mijloacele ei devin tot mai scumpe.

Cumcă constatările lui Marx nu se pot potrivi la economia rurală și cumcă nu aceasta este calea cea adevărată și normală a dezvoltării proprietății rurale, a dovedit-o pe deoparte urmările funeste ale organizației agrare din trecut, pe de altă parte o demonstră destul de plauzibil prezenta dezvoltare a acesteia.

Oare căderea Romei n'a fost ușurată tocmai prin desființarea celui mai credincios fiu al Italiei, prin succumberea proprietarului mic?

Marile revoluții politice și sociale din secolul al 18-lea oare n'au avut de scop întărirea proprietarului mic și nimicirea unei organizații latifundiale, vinovată de toate păcatele evului mediu? Chiar și cazul Angliei dovedește îndreptățirea ființei și însemnătatea proprietății mici. În timpul mai nou s'au pus piedeci formării latifundiilor. Sunt împovărate cu dări separate, astfel, că proprietarii lor trebuie să le parțeleze și să le vândă. Legea agrară din 1907 dă drept statului de a parțela ori care moșie mare, pe care o poate vinde sau exarendă la muncitori, cari voiesc să devină proprietari mici. Mulți muncitori părăsesc fabricile, se așază la țară și devin prin introducerea unui sistem intensiv în economie, un element foarte folositor. Fără îndoială, că între toate țările Rusia e adevărata patrie a latifundiilor. După datele statistice din 1880 din proprietatea rurală eră proprietate mare aproape 90%, constătătoare în mare parte de proprietatea nobililor, a statului și proprietate comunală. E un fel de organizare colectivă a proprietății, visată de socialiști. Producția agricolă, venitul realizat din o astfel de proprietate e sub toată critica, așa că centralizarea visată de ei pe terenul economiei rurale devine iluzorică.

De prezent politica agrară a Rusiei tinde la împroprietărirea țăranului. S'a pornit o parțelare extinsă a mării proprietăți în toate părțile. Ucazul țarului din 1906 dă drept țăranului, ca aceea parte din proprietatea statului, care a folosit-o, să o poată și expropria.

Astfel prin o politică sănătoasă agrară, țăranul rus din ignorant, leneș, alcoolist și adeseori demoralizat, ce eră, va deveni un element sănătos și conștiu de chemarea sa și cu timpul un stâlp puternic al statului.

Proprietatea mare de altfel e foarte bine reprezentată și în România, precum și la noi în Ungaria. România de prezent are politică agrară favorabilă țărânimii resp. micului proprietar și prin cooperarea „obștilor sătești“ an de an se sporește numărul lor. Dureros e numai faptul, că înțelepciunea celor sus puși și a celor puternici n'a putut promovă inaugurarea acestei politici fără botezul de sânge din 1907, care dacă se încunjură cruță țara de foarte mari pierderi. Se vede însă, că reformele mari și de astădată au trebuit să-și urmeze cursul lor.

În Ungaria încă s'au pornit din partea diferitelor guverne acțiuni de întărire a micilor proprietari, cari își au cea mai tipică expresiune în colonizări. Acestea însă nu pot avea caracterul unor opere de întărire a țăranului, deoarece sunt inspirate de șovinismul cel mai încarnat maghiar și stau în serviciul politicii corupte feudale.

Magnați scăpătați și scufundați în datorii licitează pe punga statului, care le parțelează moșiile și le colonizează cu tot atâți propagatori ai ideii de stat maghiar. Elemente bune și harnice naționaliste nu numai, că sunt preterate, dar sunt chiar împedecate pe toate căile de a se înmulți prin proprietate rurală. Cu deosebire poporul român e împedecat pe toată linia, la ceea ce mai cooperează de altfel și bunii noștri vecini, Sașii.

Dealtfel nici astăzi nu s'au potolit valurile agitației și alarmei inscenate în ziaristica șovinistă patriotică de contele Behtlen, care a arătat pe baza catastrofei de pământ, că proprietatea rurală maghiară e în pericol prin înstrăinare din partea „Valahilor“. Natural, că pe lângă astfel de considerațiuni, politica agrară din Ungaria e de tot greșită și nu corăspunde intereselor mai mari social-economice, ci e mai mult un fel de sinecură pentru o seamă de clicăși scăpătați sub masca unui patriotism fals. Acțiunea aceasta și

produce roadele sale. Țăranul român, ca proprietar mic nu poate să aibă prea multă dragoste față de astfel de binevoitori și poate că nu fără cauză e stăpânit de o aversiune sau chiar ură seculară față de aceia, cari îl împedecă în dezvoltarea și propășirea sa.

Cunoscând din cele amintite stările social-economice și politice ale unor state, unde latifundiile dominează, să trecem la cercetarea proprietății rurale în acele state unde reformele agrare democratice au ridicat pe micul proprietar la factorul cel mai puternic în producția țării și prin întărirea lui s'au pus temelii sănatoase și trainice dezvoltării și înfloririi statului.

Fără îndoială, că între acestea locul cel dintâi îl ocupă Belgia, Dania și Elveția. Despre stările din Elveția ne dă lămuriri foarte prețioase Dr. Laur, secretarul reuniunii țăranilor. Ca punct de mănecare la cercetarea divizării proprietății acceptează numărul vitelor. Din venitul ce rezultă din agricultură $\frac{1}{6}$ se poate repartiza pe economia de vite. În toată Elveția numai 16 proprietăți au vite mai multe de 100 la număr, una singură 300, deci cea mai eclatantă dovadă, că acolo locuitorii sunt proprietari mici, iar latifundiile sunt aproape necunoscute. Formarea acestora e împedecată și prin prețul foarte ridicat al pământului. Un (1) hectar (10,000 m²) costă aproximativ fcs 4,500 ba sunt ținuturi unde prețul se urcă până la 10,000 fr. Astfel de preț urcat numai proprietarul mic poate da, care lucrându-și singur pământul nu are să lupte cu mizeriile lucrătorilor și care și poate introduce un sistem de exploatare cât se poate de intensiv.

În Belgia cultura intensivă a ținut pas cu mica proprietate. Prin aceasta prețul pământului s'a urcat foarte mult și s'a dezvoltat o classă puternică de proprietari mici.

Producția agricolă aici a ajuns recordul cel mai mare posibil, așa că poate servi de pildă și altor state. Proprietățile mici în timp relativ scurt s'au duplicat și numărul proprietăților peste 100 hectare e foarte mic.

Producția aceasta mare a contribuit la urcarea prețului pământului și al aranzilor pe toată linia. Bogația Belgiei se poate atribui în mare parte agriculturii ei înaintate. Populația ei atât de mare de un teritor destul de mic, bunăstarea ei mulțumitoare e în strânsă legătură cu factorul acesta.

Deja aceste două cazuri ne demonstrează îndeajuns însemnătatea cea mare și influința covârșitoare, ce o are proprietatea mică în viața economică și culturală a statelor și totodată răstoarnă argumentele trase de păr ale unor sociologi slugarnici și venali, cari și azi în era luminii mai cutează a disputa rentabilitatea unei proprietăți mici și prin aceasta a contribui la menținerea unor stări desavuate de progresul statelor civilizate și democratice.

De altcum să pătrundem puțin în taina exploatarea acestor două categorii de proprietate a latifundiilor și a proprietarilor mici și atunci vom afla de acceptabilă părerea acelor, cari pledează mai mult pentru întărirea proprietății mici sub orice raport s'ar face apreițarea.

În lucrarea proprietăților rurale și la exploatarea lor sunt 2 sisteme. sistemul intensității și al extensivității. Când se plasează un capital mai mare la exploatare, se cultivă solul rațional, se produc seminte alese, plantele sunt bine îngrijite, se cresc vite de rasse alese, iar producția ajunge maximul, atunci exploatarea moșiei e intensivă și de regulă e însoțită de un venit curat mai mare. Când la exploatare nu se plasează nici capital, nici muncă multă, atunci exploatarea e extensivă, venitul curat de regulă e mai mic.

Istoria economiei diferitelor state ne arată, că intensivitatea e legată de proprietatea mică, iar extensivitatea e legată de latifundii. Excepțiunile nu răstoarnă regula generală.

Latifundiile reclamă capital mare, care de regulă lipsește, pe când capitalul necesar la exploatarea unei proprietăți mici e mai ușor de procurat. La proprietatea mică interesul proprietarului de regulă se referă la teritor mai puțin și e știut că proprietarul el însuși își apără interesele cu mult mai bine, ca străinul. La proprietatea mare controla e anevoioasă.

Mulți susțin, că proprietatea mică nu se poate folosi de izbânzile tehnicii moderne, de mașinile agricole, cari sunt o notă caracteristică a intensității. Nu stă per absolutum aserțiunea aceasta, deoarece pe cale cooperativă pot și proprietarii mici să-și procure mașini.

Intensivitatea strâns legată de proprietatea mică are ca urmare nu numai o sporire a productelor, ci contribuie foarte mult la îndreptarea referințelor sociale. Cu cât trebuie un teritor mai mare la producerea unui evant de produse cu atât e economia respectivă mai extensivă și cu cât trebuie mai puțin teritor cu atâta e mai intensivă, iar cu acestea stă în nex cauzal capitalul și munca folosită. Munca cere brațe multe, deci contribuie la densitatea populației, care având teren îndestulitor își creiază o stare materială mulțumitoare. Țăranul are o deosebită atragere către proprietatea rurală; pentru el cea mai bună plasare a capitalului e „cumpărarea de moșii“. E cu mult mai independent, muncitor, treaz, toți membrii familiei sunt ocupați, nu perd înzadar timpul, sunt mulțumiți cu soarta și de regulă sunt mai scutiți de adierile diferitelor boale sociale. Își acopere din produsul economiei sale toate trebuințele casei, își lucră tot pământul, nu rămâne nimic necultivat, ba de multeori realizează venit și de pe un teritor, care la proprietatea mare ar rămâne necultivat.

Toate acestea aduc cu sine urcarea prețului pământului, deoarece proprietatea mică are totdeauna mai mulți cumpărători. Proprietarul mic dispune de multă putere de muncă, pentru el acest factor al producției e mai ieftin, proprietatea mare trebuie să plătească scump munca.

Cumcă viitorul îi suride mai mult proprietății mici o demonstrează și faptul, că foarte mulți proprietari își partelează moșia și o arândează la familiile de muncitori, cari pe lângă o arândă considerabilă, ce plătesc proprietarului, mai realizează și ei un venit frumos. Exemplul cel mai clasic sunt grădinarii bulgari, cari store venite extraordinare prin grădinile lor.

Criteriul cel mai bun despre intensitatea proprietății rurale este numărul vitelor. Proprietatea mică și aici întrece latifundiile. Statistica ne arată, că până când la proprietatea mică pe 100 jug. cat. loc arător cad 113 vite mari, până atunci la proprietatea mare pe 100 jug. cat. loc arător abia vin 32 de vite.

Faptul acesta are o importanță foarte mare atât din punct de vedere financiar, cât și din punct de vedere economic. O cultură intensivă de vite aduce cu sine o cultură intensivă a plantelor de nutreț, iar o ridicare a numărului vitelor contribuie foarte mult la înlesnirea prețului diferiților articlii de consum de proveniență animalică, prin urmare la curmarea unui fenomen atât de neplăcut și îngreunător pentru toate clasele sociale, la reducerea scumpetei generale. Se lesnește traiul și se curmă o mulțime de neajunsuri legate de scumpete. Deci și în privința socială se simte

o îndreptare și îmbunătățire. Proprietatea mică și în privința îmbrățișării diferiților rami de cultură tinde spre intensivitate, deci spre un venit mai mare.

Viieritul și grădinaritul — rami foarte rentabili — mai bine se pot exploata de proprietarul mic. Aici își poate el plasa tot plusul de muncă, de care dispune.

La proprietatea mare acei rami de cultură sunt în preponderanță, la cari se cere mai puțină muncă: pădure, pășunat mult, din care cauză și venitul curat e mai mic. In genere latifundiile se caracterizează prin o exploatare extensivă. Ingrășarea pământului este foarte neglijată așa, că puterea de producție a solului cu timpul se sleiește cu desăvășire. Sleirea aduce cu sine o producție minimală, carea scârțiează foarte mult prețul pământului. De sine înțeles, că producția e slabă, cultura plantelor nu e variată acolo și populația e mai rară. Îndeoște unde sunt multe latifundii, populațiunea neputându-și întemeia un cămin statornic, emigrează în alte țări, unde brațele de muncă se plătesc bine.

Fenomenul acesta îl vedem chiar și în Ardealul nostru. Unde divizarea proprietății e favorabilă proprietarului mic (sp. ex. Sașii) acolo e mai redusă emigrarea. Cele mai mari masse emigrează din comitatele unde latifundiile sunt mai multe.

Proprietatea mare mai contribuie la scumpirea mijloacelor de trai și prin împrejurarea, că producția ei pe o unitate de teritor e mai mică, decăt a proprietății mici. Pe când în Belgia și în Germania după datele mai nouă statistice pe 1 jug. cat. se produc 16—17 q. cereale, la noi abia s'a ajuns la un evant de 9 q. pro 1 jug. cat.

Producția noastră agricolă, din cauza divizării nenaturale a proprietății, nu poate ține pas cu dezvoltarea și înmulțirea populațiunii, ceea ce aduce cu sine o creștere a consumenților și în urmare o scumpete.

Mult împedecă o cultură mai rațională și mai intensivă a latifundiilor și împrejurarea, că multe din acestea sunt proprietate de „mână moartă“, sunt proprietatea diferitelor corporațiuni juridice, comune politice, biserici, fundatiuni etc... In Ungaria sunt aproape 5 milioane jug. cat., proprietate de natura aceasta. Exploatarea acestora de regulă e foarte extensivă, primitivă și nu arareori abuzurile și defraudările comise de administratori au redus rentabilitatea acestora în mare măsură. Despre administratorii din trecutul apropiat ai moșilor bisericești rom.-cat. din Ardeal se spune, că așa o administrare au purtat, încât au încheiat bilanțul cu deficit. Teritoriul cel mare de pășunat al Debretinului „Hortobágy-pusztá“, care are o extensiune de 89,000 jug. cat., încă abia aduce 1 cor. venit anual 1 jug. cat., cu toate că solul e destul de bun.

De proprietățile mari mai sunt legate o mulțime de anomalii, cari sporesc și mai mult nemulțumirea generală și înrăutățesc raporturile dintre diferitele pături sociale.

Foarte mulți proprietari mari, ne-având dragostea sau interesul cuvenit față de moșie o părăsesc, de multeori își petrec în străinătate toată viața, iar acasă jefuesc și despoaie și moșia și poporul un arăndaș fără inimă, de regulă jidan.

Că câtă dragoste poartă acesta — care de multeori e un adevărat pașă — față de poporul băștinaș, ce patriot bun și stălp puternic al statului e, și peste tot ce atmosferă morală și culturală se creiază într'un ținut sau chiar într'o țară bântuită de aceste „lipitoare ale satelor“ ne-o demonstrează foarte clar, iarși răscoala țăranilor din 1907 din România.

Proprietarul sărăcește bogăția țării prin cheltuirea venitului său în străinătate, arăndașul demoralizează și corupe poporul, astfel, că prin aceștia proprietatea mare indirect contribuie la ruina țării.

Aceleași stări culturale, sociale și morale se creiază și în jurul acelor proprietăți mari, ai căror proprietari sunt cetățeni străini.

In firul celor tractate am amintit și de instituțiunea „fidei comise“-lor, ca o formă de împedecare a divizării proprietății mari. Scopul acestei întocmiri a fost de natură politică.

Restrângerea libertății la exploatarea proprietății, disproporțiunea de moștenire între copii, precum și indivizibilitatea acestei proprietăți are foarte multe urmări nefaste atât pentru membrii familiei, cât și din punct de vedere mai înalt social-economic.

Testatorul dezignează de moștenitor de regulă pe copilul cel dintâi născut din familie, iar' ceilalți primesc oareș-care apanagiu. In cele mai multe cazuri proprietatea la a 3-a sau a 4-a generație e așa de sleită, că puțin venit mai aduce. Urmașii sărăcesc din generație în generație și în lipsă de mijloacele inerente poziției lor sociale — fiind mare parte conți și baroni vânează după posturi grase la stat și'n biserică unde ntroduc corupția și simonia, numai spre a putea ocupa dignități, împreunate cu venituri mari.

Sustinerea rangului și a splendoarei familiei reclamă pompă mare și cheltuieli mari, din care cauză mulți rămân necăsătoriți. In felul acesta s'au stâns aproape 95% a familiilor vechi boierești.

Din cele desfășurate reiese destul de clar, că diferențele sociale, conjuncturile economice și politica agrară a statelor progresiste și democratice favorizează mai mult dezvoltarea proprietății mici, întărirea țăranului, de a cărui înaintare sunt strâns legate și marile interese naționale și culturale ale fiecărui stat.

In statele agricole unde aceștia formează majoritatea populațiunii și sunt ocrotiți, iar nizuintele lor sunt promovate din partea societății și ale statului, acolo și comerțul și industria înfloresc.

O clasă puternică de proprietari mici sunt deci baza cea mai solidă a unui popor, aceștia nu vor ezita nicicând a-și face datorinta față de glia strămoșească, de cele mai multeori îngrășată cu sângele părinților lor.

Diferențele dintre diferitele clase sociale, cari mereu alimentează invidia acestora, se mai nivelează și conștiința națională e mult mai puternică la un astfel de popor. Dovada cea mai eclatantă e eroismul cel admirat de toată lumea al poporului bulgar, carele în partea sa covârșitoare constă din proprietari mici.

Problema cea mai însemnată a fiecărui stat agricol trebuie să fie întărirea țăranului, a proprietarului mic, căci acesta formează contingentul cel mai mare al economilor.

Luminarea lui și povățuirea la o gospodărie mai rațională și mai intensivă sunt căile, cari duc la isbândă.

Producția agricolă se poate duplica, se pot curmă o mulțime de neajunsuri și greutatea de natură economică, socială, financiară și cu drept cuvânt se poate zice, că „acela, care va arăta cum se pot produce 2 spice acolo, unde până acum a crescut numai unul, a făcut mai mult pentru omenime, ca acel cuceritor, care a câștigat o sută de bătălii“.

Filantropia băncilor noastre.

Din prilejul articolului dlui Em. Comșa: «O vorbă către băncile noastre» publicat în numărul nostru penultim, spicuiam următoarele cifre din Monografia institutului «Ardeleana» din Orăștie apărută nu de mult.

«Ardeleana», conform cifrelor, ce urmează, a dat în cursul celor 25 de ani ai existenței sale, dela 1885—1910 pentru scopuri culturale și de binefacere în total suma de K 69,061 anume:

pentru fond. copiilor săraci . . .	Cor.	1,153·28
„ „ corului	„	300—
„ „ protopopiatelor	„	4,000—
„ „ casinei	„	5,732·99
„ „ reun. economice	„	10,000—
„ „ școlii	„	7,450—
„ „ bisericii	„	700—
„ „ casei naționale	„	19,000—
„ „ celelalte	„	20,725·42

Afară de aceasta, printr'un act fundațional «Ardeleana» a creat la anul 1888 fondul «Ardeleana» legând prin statute interesele fondului ei de rezervă pentru trebuințele școlii din Orăștie și asigurând în acest mod viitorul acestei școlii. Până la 1910 biserica din Orăștie a primit considerabila sumă de K 66,076—, o sumă, care este o *a doua cuotă culturală și de binefacere a «Ardeleanei»*. Iar din prilejul aniversării a 25-a a existenței «Ardeleanei» adunarea generală din 1912 a pus bază unui «fond jubilar economic» de K 100,000—, cu care ne ocupăm mai amănunțit la alt loc al revistei noastre.

In chestia filantropiei băncilor noastre primim spre publicare următoarele:

In numărul penultim al acestei reviste se fac din partea dlui G. Todica, precum și a redacțiunii unele observări resp. rectificări privitoare la datele statistice din articolul meu «O vorbă către băncile noastre». Probabil, că vor mai urma și altele la fel. Din parte-mi nu pot decât să mă bucur de interesul, ce l-a stârnit o cauză atât de justă și de viile discuții provocate în presă și societate. Acesta a și fost scopul meu. Nu voi lua însă acuma act de nici o aprobare și nu voi răspunde la nici o observare sau rectificare, ci, amăsurat obiceiului în orice discuție publică, îmi rezerv dreptul a face la urmă, după ce-și vor fi spus cu toții cuvântul, eventualele rectificări și concluzii.

Emanoil Comșa.

Un fond jubilar economic.

Din prilejul împlinirii unui pătrar de veac a existenței sale, institutul «Ardeleana» din Orăștie, precum am anunțat și noi la timpul său, a creat un *fond jubilar economic* de K 100,000—.

Acest fond fiind, precât știm, primul fond de această natură la băncile noastre, condițiile între cari s'a creat și menirea specială, ce i-s'a dat, credem că vor prezenta interes și pentru cercurile mai largi ale cetitorilor noștri, putând servi totodată ca îndemn și altor bănci ale noastre a întemeia la prilejuri potrivite astfel de fonduri.

Publicăm deci, după «Monografia Ardeleanei» proiectul fondului jubilar economic, lucrat de d-nul *Dr. Ioan Mihu*, aprobat, întru toate de adunarea generală din anul 1912 și care este următorul:

Întru amintirea aniversării a XXV-a a fetei sale fondări și a sporului realizat în primul sfert de secol al activității sale, institutul de credit și de economii «Ardeleana» soc. pe acții în Orăștie creează în condițiile ce urmează un fond, *fond jubilar economic* cu menirea:

a) să promoveze, prin îndemn la muncă conștientă și cinstită, ridicarea populației din circumscripția centralei și a filialelor sale și

b) să promoveze întărirea elementului românesc în Orăștie.

Fondul jubilar economic se formează:

a) din suma de Cor. 100,000, ce se separează în acest scop din fondul special de rezervă ca sumă inițială;

b) din dotația anuală de Cor. 5000 cu care sumă va fi augmentat fondul timp de cincizeci de ani din profitul realizat an de an;

c) din capitalizarea intereselor proprii ale fondului, disponibile la sfârșitul fiecărui an;

d) din venituri destinate în acest scop de direcțiune sau adunarea generală a institutului.

Fondul jubilar economic este și rămâne proprietatea acționarilor, se ține însă în cont separat și se administrează prin organele determinate în statutele societății. Stocul capitalului fondului, precum și interesele sale nu pot fi însă folosite spre alte scopuri, decât cele precizate în actul prezent.

Menirea fondului jubilar economic este:

I. Studiarea, inițierea și promovarea acțiunilor și așezămintelor potrivite a contribui la progresul economic în circumscripția centralei și filialelor institutului. În vederea acestui scop

a) prin consultarea de specialiști sau experți, în asemenea chestiuni, sau prin exmiși speciali, pentru a studia anumite probleme la anumite locuri, se vor face anchete și studii de expertiză, cu privire la atari probleme de actualitate, din domeniul agriculturii, industriei, meseriilor și ale comerțului, despre cari se crede că cu bun spor, ar putea fi puse în lucrare și familiarizate și la noi;

b) se vor acorda ajutoare, la ceice doresc, și se află potriviți și pregătiți, pentru a se specializa sau perfecționa în profesiuni sau îndeletniciri, ce e bine, necesar și posibil să fie practizate și la noi;

c) se vor întruni cursuri speciale sau prelegeri de popularizare pentru anumite probleme de actualitate.

Pentru înfăptuirea celor precizate sub p. a—c.) în decursul unui an, la nici un caz, nu se vor putea să se folosească sume, cari trec peste $\frac{1}{4}$ a intereselor anuale ale fondului.

II. Sprijinirea industriei, meseriilor și comerțului. În vederea acestui scop: industriași, meseriași și comercianții bine pregătiți pentru profesiunea lor, dar lipsiți de mijloace materiale suficiente, pentru a-și face instalările și a-și procura materialul necesar la începerea profesiunii lor, vor fi ajutați în anul prim prin credite personale ieftine, sau eventual fără interese, în anul al doilea și al treilea vor avea să solvească după astfel de împrumuturi interese, ce nu trec peste etalonul de interese la depuneri, uzitat la institut. Peste aceasta se vor bucura de sfaturi comerciale și juridice gratuite, precum și de tot spri-

jinul moral al institutului, câtă vreme se vor învrednici de acest sprijin prin muncă cinstită și purtare incontestabilă.

III. Sprijinirea oamenilor noștri — lipsiți de mijloace materiale suficiente, cari vor cumpăra:

a) realități extravilane mai mari în scop de parcelare;

b) realități intravilane în Oraștie.

Pentru promovarea acestor cumpărări se vor acorda împrumuturi ipotecare până la prețul efectiv de cumpărare, pe un period de 5 ani cu interese egale etalonului de interese, ce se dă deponenților, iar peste acest period cu cele mai scăzute interese, uzitate la împrumuturi ipotecare. — Asemenea vor putea uză cumpărătorii de această categorie de sfaturi comerciale și juridice gratuite și de sprijinul moral al institutului câtă vreme vor avea purtare incontestabilă.

IV. Sprijinirea cooperativelor, obștiilor și asociațiilor caritative sau de caracter social-economic, formate pe baze altruiste. Toate aceste așezăminte economice-sociale se vor bucura de tot sprijinul moral și material al institutului în măsura, ce se va afla posibilă și potrivită din caz în caz.

Modificări în dispozițiile prezente pot urmă numai:

a) la propunerea direcțiunii;

b) în adunarea generală convocată cu indicarea obiectului;

c) cu majoritate de voturi ce corăspunde la $\frac{2}{3}$ din totalitatea voturilor, ce compet acționarilor, induși în registrele societății.

Fiind fondul iubilar-economic proprietatea acționarilor, tot adunarea generală va decide asupra lui, în caz de disolvare a societății.

AGRICULTURĂ.

(Situatiunea agricolă).

În urma neliniștei pricinuite în întreagă țara de strașnicul îngheț și de viscolul cu zăpadă, care a ținut din 11—17 Aprilie a. c., ministerul de agricultură a recercat de urgență pe raportorii și inspectorii agricoli să-și spună părerea asupra pagubelor și în genere asupra situației agricole. Pe baza rapoartelor întrate ministerul a publicat un raport amănunțit, care a produs dumerire în sufletele agitate de griji. Adevărat, se constată, că înghețul a împiedecat încâtva desvoltarea spicoaselor și a cauzat foarte mare pagubă poamelor timpurii, nutrețurilor artificiale, păstăoaselor, strugurilor timpurii etc., despre produsele principale însă, adecă *despre cereale* raportul constată, că au suferit de frig numai în măsură minimală și în cele mai multe locuri, se poate zice în genere, că nu au suferit.

Din lungul raport ministerial dăm și noi unele părți.

Scăderea de temperatură, care s'a început la 9 Aprilie a crescut până la 11 Aprilie așa de mult, că în noaptea spre 12 în partea cea mai mare a țerii, cu excepția regiunii sudice și a Transilvaniei, temperatura a căzut sub zero, iar din regiunile din dreapta și stânga Dunării și din partea nordică a Alföld-ului s'au anunțat geruri dela 1°—5°, iar sporadic și până la 8°. În noaptea din 12 spre 13 Aprilie a fost un astfel de timp iernatic, cum nu s'a mai pomenit, în mijlocul lui Aprilie, din anul 1850. Furtunile răci dela

vest au adus zăpadă așa de multă, că dimineața pământul pe Șesul cel mic al Ungariei, în dreapta Dunării și în Nord eră acoperit cu un strat de zăpadă dela 20—40 centimetri, iar în unele locuri chiar și până la un metru. În 14 și 15 Aprilie a căzut zăpadă pe Alföld și în Ardeal, dar nu așa multă ca în vest.

Tempul a devenit mai liniștit în 17 Aprilie, dar ploile au mai ținut, în unele locuri, vro 3—4 zile. În urma ridicării pe încetul a temperaturii zăpada s'a topit, fără să cauzeze exundări și nici vegetația nu a suferit stricăciuni mai considerabile...

Gerurile mari și neașteptate, cari au urmat zilelor calde din Martie, și furtunile cu zăpadă neobicinuit de multă la această dată, au consternat lumea agricolă în un astfel de grad, că, în primul moment, acest timp anormal a fost considerat ca un mare pericol pentru întreagă producțiunea agricolă. Acum însă... se poate constată, că *îngrijorările au fost mai mari, decum au fost de fapt pagubele cauzate de timpul anormal*. Cu toate că rezultatele frumoase ale recoltei, ce se așteaptă în unele regiuni în urma abundenței de flori a pomilor timpurii (apricoze, manduli, nuci, cireși, vișini) au fost în partea cea mai mare nimicite în singuratic locuri, iar în altele cu desăvârșire, și cu toate că se semnalează din unele locuri mari pagube în *plantele de nutreț* (trifoiu, luțernă, măzeriche), cum și în *sămănăturile de rapiță și păstăioase*, ce au fost răsărit, apoi în *răsaduri și vița de vie mai timpurie*, totuș agricultorul poate constată cu bucurie, că produsele cele mai de căpetenie pentru noi, diferitele soiuri de cereale au suferit numai în mică măsură și în cele mai multe locuri, în genere, nu au suferit; că, mai departe, pagubele ce abiă pot fi luate în considerare, nici pe departe nu se pot asemăna cu binele, ce a rezultat din umeditatea, așa de necesară, ce s'a produs din pătura groasă de zăpadă.

Afară de pagubele înșirate mai sus se mai consideră ca un rău și împrejurarea, că lucrările agricole au trebuit să fie întrerupte pe timp de 8—10 zile, și că în urma stricăciunilor cauzate nutrețurilor artificiale și livezilor vitele au trebuit să fie ținute în grajd cu nutreț adunat pentru iarnă.

După aceste trecem peste rapoartele referenților agricoli, primite la minister din comitatele aparținătoare regiunii dintre Dunăre și Tisa cum și peste acelea asupra regiunilor din dreapta și stânga Dunării, din dreapta și stânga Tisei și lăsăm să urmeze rapoartele asupra regiunilor, în care majoritatea populațiunii o formează populațiunea românească și anume:

I. Despre produsele agricole și despre pomi.

1. *Comitatul Torontal*: în 14 Aprilie a fost puțin îngheț cu zăpadă, la 15 cu ploae și zăpadă multă, apoi timp cu soare. A fost puțină pagubă în orz și secară. mai considerabilă în luțernă și trifoiu; pagube cauzate de îngheț la poamele cu simbure tare 80% la mere 60%.

2. *Comitatul Timiș*: cerealele nu au suferit stricăciuni; pagube la poamele timpurii 25—50%, la poamele tomatice pagubele au fost neînsemnate.

3. *Comitatul Caraș-Severin*: Spicoasele de toamnă nu au suferit stricăciuni; apricozele, mandulele, nucile, cireșele, vișinile și prunele 30—60%, poamele tomatice au suferit foarte puțin, legumile, trifoiul și luțerna au suferit pagube neînsemnate. Lucrările agricole au fost întrerupte.

4. *Comitatul Cenad*: Spicoasele de toamnă nu au suferit stricăciune, ele se desvoaltă frumos. Orzul

și ovăsul au devenit galbine. La poamele timpurii pagube 30—50%, la mere și pere foarte puține, asemenea și la trifoiu și luțernă. Rapița a fost ruptă de greutatea zăpezii.

5. *Comitatul Arad*: Spicoasele de toamnă nu au suferit nici o pagubă, ploaea și zăpada le-a fost chiar folositoare. Lucrările din câmp au trebuit să fie întrerupte din cauza umedității prea mari. La poamele timpurii pagubele 30—40%, la cele tomatice de loc, la trifoiu, luțernă și napi puțin.

6. *Comitatul Bichiș*: Sămănăturile de toamnă au rămas nevătămate, cele de primăvară au rămas puțin îndărăt. La luțernă în unele locuri pagubă 30%; și napii răsăriți au suferit stricăciune; marilele, piersecile și mandulele 60—100% au fost degerate și nucile s'au stricat cu desăvârșire.

7. *Comitatul Bihor*: Sămănăturile de toamnă nu au suferit de loc stricăciune, cele de primăvară s'au îngălbinat. Napii sămănați de timpuriu au suferit pagube considerabile. Plantele de nutreț au rămas înjărat în dezvoltare. Din luțernă și mazărice au fost stricate 10%, nucile până la 100%, poamele timpurii 50—80%.

8. *Comitatul Selagiu*: Nici o pagubă în sămănături. Apricozele și cireșele au fost rău vătămate.

9. *Comitatul Sătmă*: Apricozele, nucile, cireșele, vișinele au suferit stricăciune până la 100% (în unele locuri 20—30%). Prunele, merele și perele au fost puțin vătămate. Sămănăturile de toamnă au rămas îndărăt în dezvoltare, în unele locuri au fost înecate. La orz și ovăș stricăciune 5—10%.

10. *Comitatul Ugocea*: Au fost vătămate numai poamele timpurii. Plantele de primăvară în genere nu au putut fi sămănați din cauza umedității prea mari a pământului.

11. *Comitatul Maramurăș*: S'au cauzat unele stricăciuni grădinilor de legumi și poame.

12. *Comitatul Bistrița-Năsăud*: Zăpada și bruma au cauzat numai poamelor timpurii puțină stricăciune.

13. *Comitatul Solnoc-Dobâca*: Soiurile timpurii de poame au suferit stricăciune 30—50%. Spicoasele nu au suferit nici o stricăciune.

14. *Comitatul Cojocna*: Ca și în comitatul Solnoc-Dobâca.

15. *Comitatul Turda-Arieș*: Numai marilele au suferit stricăciune.

16. *Comitatul Murăș-Turda*: Zăpada și înghețurile de peste noapte nu au cauzat pagube simțitoare.

17. *Comitatul Albei-de-jos*: Sămănăturile nu au suferit pagube, marilele și cireșele puțin.

18. *Comitatul Târnava-mică*: În Aprilie nu a fost nici zăpadă, nici brumă!

19. *Comitatul Târnava-mare*: Nu a căzut nici zăpadă nici brumă mai mare.

20. *Comitatul Odorheiu*: Nu s'au întâmplat stricăciuni.

21. *Comitatul Ciuc*: A fost numai foarte puțină zăpadă. Bruma nu a cauzat de loc stricăciuni, pentru că sămănăturile de primăvară nu au răsărit și pomii nu au înflorit. Singura urmare a timpului nefavorabil a fost, că lucrările pentru sămănatul de primăvară au trebuit să fie întrerupte pe mai multe zile.

22. *Comitatul Trei-Scaune*: Înghețurile din 13—15 Aprilie au cauzat stricăciuni neînsemnate numai marilor și cireșilor înfloriți.

23. *Comitatul Brașov*: Nici bruma nici zăpada nu au cauzat stricăciune.

24. *Comitatul Făgăraș*: A căzut puțină zăpadă și înghețurile nu au fost mari; astfel ele nici nu au cauzat pagube însemnate soiurilor de pomi a cărora dezvoltare s'a întârziat. În urma multor ploi unele riuri de munte au exundat, înecând regiunile împrejmuitoare.

25. *Comitatul Sibiu*: În 13, 14 și 15 Aprilie a nins și a ploaie. Zăpada s'a topit îngrabă, așa că n'a cauzat pagube. În părțile muntoase, în nopțile din 14 și 15 ale lunii Aprilie, a fost un frig de 1—2° C., care a cauzat apricozelor și cireșelor o stricăciune de 50%.

26. *Comitatul Hunedoara*: O stricăciune până la 30% au suferit numai pomii cari înfloresc de timpuriu.

II. Ville.

Conform rapoartelor înaintate de către inspectorii de vierit, pagubele cauzate viilor prin zăpada și bruma din perioada de timp sus indicată, în regiunile locuite și de poporul nostru, sunt specificate astfel:

1. *Cercul Sătmă* (comitatele Sătmă, Ugocea și Selagiu): Până acuma bruma nu a cauzat viilor nici o stricăciune.

2. *Cercul Bihor-Dioseg* (comit. Bihor și Hajdu): pagubele se urcă la soiurile timpurii de viță dela 30—50%, la celelate dela 5—10%.

3. *Cercul Miniș* (comit. Arad): După un frig de 2° vița a fost acoperită de zăpadă; pagubele pricinuite viilor și poamelor sunt considerabile.

4. *Cercul Biserica-Albă* (comit. Timiș și Caraș-Severin): Pagubele cauzate de îngheț se urcă la 30%.

5. *Cercul Aiud* (comit. Alba-inferioară, Hunedoara și Sibiu): Înghețul nu a cauzat de loc pagube.

6. *Cercul Dicio-Sân-Mărtin* (comit. Târnava-mică și Târnava-mare): Nu au fost pagube.

7. *Cercul Murăș-Oșorheiu* (comit. Turda-Arieș, Murăș-Turda, Cojocna, Solnoc-Dobâca și Bistrița-Năsăud): Soiurile timpurii de masă au fost atinse de brumă.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 2 Maiu 1913.

În timpul de 10 zile dela ultimul nostru raport săptămânal încoace, în urma situației politice nesigure, provocată de îndărătnicia Muntenegrului, situația pieței internaționale de bani s'a schimbat iarăși spre rău. Reducerea etalonului în Berlin a devenit problematică deocamdată, asemenea s'a amânat noua reducere a ratei așteptată în London. Pretutindenea discountul privat a fost în creștere: în Berlin a crescut până la $4\frac{5}{8}$ — $5\frac{1}{2}$ %, iar în London la $3\frac{3}{4}$ %; în Paris a costat 4%.

În piața internă de bani sub influința știrilor de războiu situația s'a agravat. Ofertele lipsesc în piața deschisă total și singurul izvor de bani a rămas Banca de emisiune, față de cari s'au ridicat pretensiuni mari. Discountul privat a costat în Viena $5\frac{1}{16}$ — $5\frac{3}{4}$ %, iar în Budapesta a variat între $5\frac{7}{8}$ —7%.

CRONICĂ.

Post de director vacant. Direcțiunea institutului «Poporul» din Lugoj a publicat concurs pentru ocuparea postului de director executiv la acest institut. Terminul concursului expiră la 30 Iunie a. c. Amănuțe în inserțiunea din Nr. nostru 14 din a. c.

Numărul comercianților și meseriașilor români în Sibiu. Conform unei tabele statistice publicată de dl Victor Tordășianu, în numărul din săptămâna trecută al «Foaiei Poporului», în Sibiu se află în total 99 comercianți și meseriași de ai noștri independenți. Anume sunt: 19 pantofari, 15 cismari, 7 măcelari, 5 croitori, 4 croitori de costume săliștenești; ospătari, cojocari, frizeri și zidari câte 3; covrigari, pardositori, fauri, câte 2; afară de aceștia se mai află câte un măiestru: curelar, pielar, văpsitor, tapersier, ferestrar, lăcătuș, bugner, rotar, șăpcar, cojocar, grădinar, acoperitor de casă și un zugrav de odăi. Apoi mai este o modistă, un măiestru de dans, un depozit de pianuri și armoniuri, un magazin de blănărie și cumpărări de piei, o prăvălie de încălțăminte, un magazin de lemne de foc și de construcție, o întreprindere de clădiri, un birou de informațiune, două tipografii și librării, o întreprindere de pompe funebre și 7 comercianți.

O nouă lege industrială. Legea industrială ungară, creată la 1872, și modificată la 1884, va fi supusă în fine, după studii îndelungate de 30 de ani unei revizii și modificări esențiale. Lucrările pregătitoare ale comisiei codificatoare, numite de guvern, și în ființă de 3 ani, sunt deja atât de înaintate încât se dau deja publicității câteva proiecte de legi terminate. Noua lege industrială adecă nu va fi o lege unitară, ci va cuprinde mai multe legi independente referitoare la diferiți rami industriali.

Pân' acum s'a dat publicității proiectul de lege relativ la industria edilă și la industria ambulantă. În curând se vor publica proiectele relative la judecătoriile industriale, la impiegații comerciale și cel privitor la muncitorii minoreni și de sex feminin.

La desbatere parlamentară vor ajunge diferitele proiecte de lege, cari formează complexul noii legi industriale, abia în anul viitor.

Corporațiile industriale din Ungaria în 1911. În anul 1911 au fost în Ungaria, incl. Croația-Slavonia, 399 de corporații industriale. Numărul măștrilor aparținători acestor corporații a fost de 133,357, cu 4219 mai mulți decât în 1910. Calfă au fost 173,388, iar ucenici 99,458; numărul celor dintâi a crescut față de 1910 cu 7001, iar al celor din urmă cu 8185. Veniturile corporațiilor industriale s'a cifrat în anul 1911 cu K 2.130,000.—, iar cheltuelile cu K 1.822,000.—. Averele lor a reprezentat suma de K 8.407,000.—, față de care sumă datoriile s'au cifrat cu K 2.897,000.—; rezultă deci că avere curată suma de K 5.510,000.—. Judecătoriile de arbitriu, în funcțiune în sinul corporațiilor industriale, au intervenit în 1911 în 9350 cazuri de litigiu, dintre cari 3805 (40,7%) s'au terminat prin împăciuire, iar 5545 de cazuri le-a decis judecătoriile de arbitriu. La proces ordinar au ajuns 971 de cazuri.

S U M A R.

Latifundiile și mica proprietate. — Filantropia băncilor noastre. — Un fond iubilare economic. — Situațiunea agricolă: Agricultură. — Revista financiară: Situațiunea — Cronică: Post de director vacant, Numărul comercianților și meseriașilor români din Sibiu, O nouă lege industrială, Corporațiile industriale din Ungaria.

Publicare.

Adunarea generală a casei de păstrare societate pe acțiuni «Beregsana» din Beregsău în 16 Februarie 1913 a decis liquidarea institutului, ceea ce tribunalul regesc din Timișoara sub Nr. 9746/1913 a încuviințat.

Subscrișii liquidatori conform §-ului 202 din legea comercială prin aceasta provocăm pe creditorii institutului ca în decurs de 6 luni dela a treia publicare să binevoiască a-și validă pretensiunile față de societate la comisia de liquidare.

Beregsău, la 20 Aprilie 1913.

1—3

Liquidatorii.

Hirdetmény.

A «Beregsana» takarékpénztár részvénytársaság berekszói cégnek 1913. évi február hó 16-án megtartott évi közgyűlésen a társaságnak felszámolás után leendő felosztása elhatározott, a mely közgyűlési határozatot a temesvári kir. Törvényszék cégbirósága 9746/1913. P. sz. végzésében tudomásul vett.

Alulírott felszámolók a K. T. 202 §. alapján ezennel felhívják, a társaság hitelezőit, hogy követeléseiket a harmadszori közzétételtől számított hat hónap alatt a Berekszón a társaság eddigi helyiségeiben működő felszámoló bizottságnál bejelentsék.

Berekszón, 1913. április 20-án.

A felszámolók.

Depozit românesc
de piane și armoniuri în Sibiu.
Piane și pianine, din cele mai bune fabrici se pot procura cu prețuri foarte moderate la

Timotei Popovici,

profesor de muzică.

Sibiu, Strada Cîsnădiei Nr. 7 etajul I.